

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра аграрного, земельного та екологічного права ім. акад. В.З. Янчука

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

_____ О.С. Яра

«___» _____ 2019 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

На засіданні кафедри аграрного, земельного та екологічного права ім. акад. В.З. Янчука

Протокол №___ від «___» _____ 2019 р.

_____ завідувач кафедри,
д.ю.н. проф. В.М. Єрмоленко

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТРУДОВЕ ПРАВО»**

Галузь знань: 08 «Право»

Спеціальність: 081 «Право»

Факультет: юридичний

Розробник: Шовкун Юлія Вікторівна,

старший викладач кафедри аграрного, земельного та екологічного права ім. акад. В.З. Янчука,
кандидат юридичних наук

Київ – 2019

Опис навчальної дисципліни «Трудове право»

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь			
	Денна форма навчання		
Освітній ступінь	«Бакалавр»		
Галузь знань	08 «Право»		
Спеціальність	081 - Право		
Характеристика навчальної дисципліни			
Вид	Обов'язкова		
Загальна кількість годин	120		
Кількість кредитів	4		
Кількість змістових модулів	4		
Курсовий проект (робота) за наявності	-		
Форма контролю	Залік/іспит		
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання			
	Денна форма навчання	заочна форма навчання	заочна форма навчання (Рівне)
Рік підготовки (курс)	2/3	3	2
Семестр	4/5	5/6	3-4
Лекційні заняття	45	8	6
Практичні семінарські заняття	60	12	6
Лабораторні заняття	--	-	
Самостійна робота	25	100	100
Індивідуальні завдання	-	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3/4 год.	2/4 год	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Трудове право» полягає у формуванні системи знань з правового регулювання трудових відносин в Україні, систематизації напрямів та способів вирішення проблем, накопичених практикою розв'язання трудових спорів, у забезпеченні оволодіння студентами сукупністю спеціальних теоретичних знань, а також практичних навичок для подальшої роботи; виховання правової культури майбутніх спеціалістів.

Завданням навчальної дисципліни є вивчення системи чинного трудового законодавства, правових проблем, що виникають при вирішенні трудових спорів, визначення правового статусу суб'єктів трудового права, вивчення підстав та умов виникнення, зміни та припинення трудових правовідносин та пов'язаних з ними, ознайомлення з специфічними способами захисту трудових прав.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати зміст нормативних актів про працю, основні наукові роботи з проблем трудового права та узагальнення судової практики; визначення основних категорій та понять;

вміти відрізняти правовідносини, що регулюються трудовим правом від тих, які є предметом регулювання інших галузей права;

застосовувати отримані знання до конкретних життєвих ситуацій;

захистити юридично грамотно та аргументовано певне правове рішення, викладати його в усній та письмовій формі;

виявляти недосконалість окремих норм та проблеми у їх застосуванні, знаходити шляхи їх вирішення; орієнтуватись у напрямках розвитку галузі трудового права.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТРУДОВЕ ПРАВО»

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ТРУДОВЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПРАВА УКРАЇНИ, ПРИНЦИПИ, ДЖЕРЕЛА ТРУДОВОГО ПРАВА, МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ

Тема 1. Трудове право як галузь права України

Конституційне право на працю в Україні. Поняття трудового права як галузі права. Місце трудового права в системі права України. Предмет регулювання трудового права. Функції трудового права. Поняття, класифікація, загальна характеристика. Метод правового регулювання трудових відносин. Суспільно-трудова відносина. Правове регулювання суспільно-трудова відносин. Система трудового права як галузі права. Відмежування трудового права від інших галузей права. Предмет трудового права. Система трудового права. Співвідношення понять “система трудового права” та “система трудового законодавства”.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Особливості методу регулювання трудових відносин.
2. Дія норм трудового законодавства в часі, просторі, по колу осіб.
3. Застосування аналогії в трудовому праві.
4. Поняття, предмет, система науки трудового права та методи дослідження.
5. Відмежування трудового права від інших галузей права.
6. Як співвідносяться поняття “система трудового права” та “система трудового законодавства”?

Тема 2. Принципи трудового права

Поняття принципів трудового права. Класифікація принципів трудового права. Принципи регулювання трудових відносин. Галузеві принципи трудового права. Зміст основних принципів трудового права. Співвідношення загальних та галузевих принципів трудового права. Заборона примусової праці в Україні.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Розкрийте співвідношення загальних та галузевих принципів трудового права.
2. Охарактеризуйте галузеві принципи трудового права.
3. Чи можна притягнути роботодавця до відповідальності за розголошення конфіденційної інформації про працівника (таємниця особистого життя, здоров'я і т.д.)?

Тема 3. Джерела трудового права України

Поняття джерел трудового права України, форми їх вираження. Класифікація, особливості. Співвідношення понять «трудова законодавство» та «законодавство про працю». Конституція України як основне джерело трудового права. Кодекс законів про працю та інші закони, що регулюють трудові відносини. Підзаконні акти, що регулюють трудові відносини. Співвідношення централізованих і локальних актів про працю. Роль профспілок і трудових колективів у галузі правового регулювання праці. Значення актів судової влади України для регулювання трудових відносин. Співвідношення міжнародних договорів про працю і законодавства України. Сфера дії трудового законодавства України.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Як співвідносяться міжнародні договори про працю і законодавство України?
2. Охарактеризуйте сферу дії трудового законодавства України.
3. Наведіть приклади застосування норм міжнародного права на території України.
4. Класифікуйте джерела трудового права

Тема 4. Міжнародно-правове регулювання праці

Поняття та принципи міжнародного трудового права. Суб'єкти міжнародного трудового права та особливості їх правового статусу. Джерела міжнародного трудового права. Міжнародні стандарти у сфері праці. Співвідношення норм міжнародного права та українського у сфері праці. Використання стандартів ISO при регулюванні трудових відносин.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Історія розвитку міжнародно-правового регулювання праці.
2. Трудо-правовий статус іноземного громадянина в Україні.
3. Які стандарти ISO використовуються для врегулювання трудових відносин.
4. Наведіть приклади застосування норм міжнародного права до регулювання трудових правовідносин на території України.
5. Складіть таблицю "Джерела міжнародного трудового права"

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. СУБ'ЄКТИ ТРУДОВОГО ПРАВА, ПРАВОВІДНОСИНИ У СФЕРІ ПРАЦІ, ЗАЙНЯТІСТЬ І ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ, СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО, ЗАХИСТ ТРУДОВИХ ПРАВ

Тема 5. Суб'єкти трудового права

Поняття та правовий статус учасників трудових правовідносин: правосуб'єктність, права і обов'язки, гарантії, відповідальність. Фізичні особи (працівники) як учасники трудових правовідносин. Роботодавці як суб'єкти трудових правовідносин. Трудовий колектив як учасник трудових правовідносин. Участь профспілок у трудових правовідносинах. Поняття та види підприємств за законодавством України. Поняття та структура профспілок. Співвідношення повноважень трудового колективу та профспілкової організації підприємства.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Поняття та види підприємств за законодавством України.
2. Поняття та структура профспілок.
3. Співвідношення повноважень трудового колективу та профспілкової організації підприємства.
4. Складіть перелік питань, які роботодавець повинен узгоджувати з профспілковим органом підприємства

Тема 6. Правовідносини у сфері праці

Поняття та структура трудових правовідносин. Ознаки трудових правовідносин. Умови виникнення трудових правовідносин: трудова праводієздатність суб'єктів, наявність правової норми, здійснення юридичного факту, який породжує, змінює або припиняє правовідносини. Підстави виникнення трудових правовідносин: трудовий договір, контракт, обрання на посаду, адміністративний акт призначення на посаду, розподіл молодих спеціалістів. Зміст трудових правовідносин. Суб'єктивні права і обов'язків учасників трудових правовідносин. Класифікація правовідносин у сфері трудового права. Правовідносини у сфері працевлаштування. Правовідносини щодо державного соціального страхування працівників.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Правовідносини у сфері працевлаштування.
2. Правовідносини щодо державного соціального страхування працівників.
3. Наведіть приклади правовідносин, що не є трудовими, але включаються до предмету трудового права.
4. Складіть таблицю "Юридичні факти, з яких виникають правовідносини, що регулюються трудовим правом".

Тема 7. Правове регулювання зайнятості і працевлаштування

Поняття зайнятості за законодавством України. Форми зайнятості. Поняття та форми працевлаштування. Правовий статус та структура органів працевлаштування. Поняття та правовий статус безробітного. Порядок визнання безробітним. Поняття "підходяща робота".

Поняття незайнятого населення. Соціальне страхування від безробіття. Соціальні послуги та допомоги, що надаються безробітним.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Посередницька діяльність у сфері працевлаштування.
2. Соціальний захист безробітних за законодавством інших країн (обрати окрему країну)
3. Наведіть приклади державних гарантій права на вибір професії та роду занять.
4. Складіть таблицю "Особи, які не можуть бути визнані безробітними"

Тема 8. Колективні договори і угоди

Поняття та завдання соціального партнерства. Поняття колективного договору, його значення та сфера застосування. Сторони колективного договору. Зміст та форма колективного договору. Порядок укладення колективного договору. Внесення змін та доповнень. Контроль за виконанням колективного договору. Відповідальність за порушення законодавства про колективні договори. Колективні угоди та їх значення у регулюванні трудових правовідносин. Особливості системи соціального партнерства в Україні. Генеральна угода. Поняття та значення.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Історія виникнення і розвитку соціального партнерства в Україні.
2. Моделі соціального партнерства, відомі у світовій практиці.
3. Наведіть приклади організацій роботодавців, які діють в Україні.
4. Охарактеризуйте послідовність укладення колективного договору підприємства

Тема 9. Захист трудових прав. Індивідуальні і колективні трудові спори

Поняття та причини виникнення трудових спорів. Види трудових спорів. Порядок вирішення індивідуальних трудових спорів. Органи, що розглядають індивідуальні трудові спори. Строки звернення та вирішення індивідуальних трудових спорів. Позовна давність. Особливості розгляду окремих категорій спорів. Організація та компетенція комісії по трудових спорах.

Поняття та причини колективних трудових спорів. Сторони трудових спорів. Момент виникнення колективного трудового спору. Порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів). Органи по розгляду колективних трудових спорів. Страйк як крайній засіб вирішення колективних трудових спорів. Правові наслідки законного та незаконного страйку. Правовий статус Національної служби посередництва та примирення. Право на страйк та його реалізація.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Момент виникнення індивідуального трудового спору.
2. Поняття моральної шкоди, заподіяної працівникові під час виконання трудових обов'язків.
3. Право на страйк за законодавством інших країн (на прикладі окремої країни).
4. Правовий статус незалежного посередника за законодавством України.
5. Наведіть приклади індивідуальних трудових спорів.
6. Складіть таблицю "Компетенція органів, які розглядають індивідуальні трудові спори"
7. Наведіть перелік гарантій, що надаються законодавством працівникам, які приймають участь у страйку.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. ТРУДОВИЙ ДОГОВІР, РОБОЧИЙ ЧАС, ЧАС ВІДПОЧИНКУ

Тема 10-14. Трудовий договір

Поняття трудового договору як підстави виникнення трудових правовідносин. Гарантії при прийнятті на роботу. Сторони трудового договору. Форма та строк трудового договору. Контракт як особлива форма трудового договору. Зміст (умови) трудового договору. Випробування при прийнятті на роботу. Види трудових договорів. Порядок укладення трудового договору. Оформлення укладення трудового договору. Обов'язок роботодавця ознайомити працівника з умовами роботи. Поняття переведення та переміщення. Зміна істотних умов трудового договору. Припинення трудового договору. Поняття та класифікація підстав. Порядок та підстави розірвання трудового договору за ініціативою працівника. Порядок та підстави розірвання трудового договору за ініціативою роботодавця. Додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. Гарантії забезпечення права на працю вивільненим працівникам. Право поворотного прийняття на роботу. Загальний порядок припинення трудового договору. Відсторонення від роботи і його відмінність від розірвання трудового договору. Особливості укладення трудового договору з неповнолітнім працівником. Атестація працівників та її значення. Трудова книжка працівника. Значення, оформлення та зберігання.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. У чому закладається правове значення трудового договору?
2. Який порядок укладання трудового договору?
3. Охарактеризуйте види трудових договорів
4. Який порядок та підстави зміни умов трудового договору?
5. Охарактеризуйте порядок та підстави припинення трудового договору
6. Відмінність трудового договору від цивільно-правових договорів.
7. Провести порівняльний аналіз норм КЗпП, проекту Трудового Кодексу України в частині врегулювання умов трудового договору.

Тема 15. Робочий час

Поняття та види робочого часу. Норма тривалості робочого часу за законодавством України. Режим робочого часу. Поняття та порядок встановлення робочого часу. Класифікація режимів робочого часу. Особливості режиму робочого часу. Надурочні роботи. Умови залучення працівників до надурочних робіт. Робота у нічний час. Чергування на підприємстві та в установі. П'ятиденний та шестиденний робочий тиждень. Нормативи і облік робочого часу.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Індивідуальний режим робочого часу працівника.
2. Роздроблений робочий день.
3. Складіть проект наказу про залучення працівника до надурочних робіт у зв'язку з необхідністю заміни працівника, що не вийшов на роботу.
4. Охарактеризуйте види робочого часу

Тема 16. Час відпочинку

Поняття та види часу відпочинку. Перерва протягом робочого дня як вид часу відпочинку. Щоденний відпочинок працівників. Вихідні дні як вид часу відпочинку та їх тривалість. Право працівника на відпустку. Поняття і види відпусток. Порядок надання відпусток за законодавством України. Відпустки, що не належать до часу відпочинку. Тривалість відпусток. Порядок відкликання працівника із відпустки. Святкові та неробочі дні як вид часу відпочинку.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Види часу відпочинку за законодавством інших країн (на прикладі окремої країни).

2. Гарантії конституційного права громадян України на відпустку.
3. Наведіть приклади обставин, що можуть бути підставою для відкликання працівника з відпустки.
4. Охарактеризуйте види часу відпочинку

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ, ОХОРОНИ ПРАЦІ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ТРУДОВОМУ ПРАВІ, НАГЛЯД ТА КОНТРОЛЬ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ

Тема 17. Правове регулювання оплати праці

Поняття і структура заробітної плати. Мінімальна заробітна плата. Форми, строки, періодичність виплати заробітної плати. Тарифна система та її елементи. Способи регулювання оплати праці. Погодинна та відрядна системи оплати праці. Організація оплати праці. Строки виплати заробітної плати. Оплата праці при відхиленнях від нормальних умов праці. Порядок обчислення оплати відпусток. Поняття та види гарантійних та компенсаційних виплат. Обмеження відрахувань із заробітної плати. Індексація заробітної плати.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Міжнародні стандарти щодо права працівника на оплату праці.
2. Мінімальні та максимальні розміри оплати праці за чинним законодавством.
3. Наведіть розміри мінімальної заробітної плати, що діють на поточний момент.
4. Охарактеризуйте структуру заробітної плати

Тема 18. Гарантії і компенсації

Поняття гарантійних і компенсаційних виплат. Види гарантійних виплат. Виплати при службових відрядженнях. Виплати при переїзді на роботу в іншу місцевість. Інші види гарантійних і компенсаційних виплат. Гарантійні виплати за час щорічних відпусток. Гарантійні виплати за час проходження обов'язкових медичних оглядів. Гарантійні виплати за час виконання донорських функцій. Гарантійні виплати за час перерв, що включаються до робочого часу. Гарантійні виплати за час участі у виборчих компаніях. Гарантійні виплати за час виконання депутатських обов'язків. Гарантійні виплати за час виконання військових обов'язків. Гарантійні виплати членам добровільних пожежних дружин. Гарантійні виплати за час виконання працівниками процесуальних функцій у судах та правоохоронних органах. Виплати у зв'язку з професійною підготовкою та підвищенням кваліфікації. Гарантійні виплати у зв'язку з зупиненням роботи, зміною та припиненням трудового договору. Виплати у зв'язку з використанням особистого автотранспорту для виконання трудових обов'язків.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Гарантійні виплати за час щорічних відпусток
2. Гарантійні виплати за час проходження обов'язкових медичних оглядів
3. Гарантійні виплати за час виконання донорських функцій
4. Гарантійні виплати за час перерв, що включаються до робочого часу
5. Гарантійні виплати за час участі у виборчих компаніях
6. Гарантійні виплати за час виконання депутатських обов'язків
7. Гарантійні виплати за час виконання військових обов'язків
8. Гарантійні виплати за час виконання працівниками процесуальних функцій у судах та правоохоронних органах
9. Виплати у зв'язку з професійною підготовкою та підвищенням кваліфікації.
10. Гарантійні виплати у зв'язку з зупиненням роботи, зміною та припиненням трудового договору.

Тема 19. Дисципліна праці

Поняття трудової дисципліни. Методи забезпечення дисципліни праці. Додержання трудової дисципліни. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку. Правила внутрішнього трудового розпорядку. Заохочення як засоби забезпечення дисципліни праці. Поняття, підстави, порядок застосування. Поняття дисциплінарної відповідальності та дисциплінарного проступку. Дисциплінарні стягнення. Поняття, види та порядок їх застосування. Заходи громадського впливу на порушників трудової дисципліни.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Підстави та порядок застосування державних нагород за сумлінну працю.
2. Значення трудової дисципліни.
3. Наведіть приклади застосування заходів заохочення до працівників сучасними роботодавцями.
4. Складіть таблицю "Види дисциплінарної відповідальності та дисциплінарних стягнень".

Тема 20. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору

Ознаки матеріальної відповідальності. Види матеріальної відповідальності. Поняття матеріальної відповідальності за шкоду, заподіяну підприємству. Умови та підстави матеріальної відповідальності. Обмежена матеріальна відповідальність за шкоду, заподіяну підприємству. Повна матеріальна відповідальність за шкоду, заподіяну підприємству. Порядок притягнення працівників до матеріальної відповідальності. Порядок визначення розміру шкоди. Поняття нормального виробничо-господарського ризику.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Поняття нормального виробничо-господарського ризику.
2. Відповідальність роботодавця за несвоєчасний розрахунок та видачу трудової книжки працівника.
3. Наведіть приклади застосування кратного обчислення розміру шкоди, заподіяної працівником підприємству.
4. Складіть таблицю "Порядок та строки відшкодування матеріальної шкоди , заподіяної працівником підприємству "

Тема 21. Правове регулювання охорони праці

Поняття та принципи охорони праці. Правове регулювання охорони праці. Організація охорони праці на підприємствах. Обов'язки сторін трудового договору щодо охорони праці. Особливості охорони праці окремих категорій працівників (неповнолітніх, інвалідів, жінок). Поняття нещасного випадку на виробництві. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві. Відсторонення працівника від роботи. Періодичність та порядок проведення інструктажів з охорони праці на підприємстві. Нагляд за додержанням законодавства про охорону праці. Контроль за додержанням законодавства про охорону праці.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Що розуміють під безпечними та здоровими умовами праці?
2. Чи передбачено у чинному законодавстві обов'язок працівника берегти своє здоров'я та не завдавати шкоди здоров'ю інших осіб?
3. Наведіть приклади роботи працівників у небезпечних та шкідливих умовах праці.
4. Охарактеризуйте повноваження органів, що здійснюють нагляд за охороною праці на підприємстві

Тема 22. Правове регулювання праці окремих суб'єктів трудового права

Гарантії праці жінок у трудових правовідносинах. Гарантії прав неповнолітніх у трудових правовідносинах. Обмеження і особливий порядок звільнення вагітних жінок, жінок,

які мають дітей, неповнолітніх. Правове регулювання застосування праці осіб зі зниженою працездатністю.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Міжнародні правові акти, які регулюють працю жінок, неповнолітніх, осіб зі зниженою працездатністю.
2. Заборона направлення у відрядження вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до 3 років.
3. Гарантії особам, які виховують малолітніх дітей без матері.
4. Гарантії при прийнятті на роботу і заборона звільнення вагітних жінок і жінок, які мають дітей.
5. Права молоді в трудових правовідносинах.
6. Забезпечення молоді роботою.
7. Поняття та правове регулювання професійної реабілітації інваліда.

Тема 23. Контроль і нагляд за додержанням законодавства про працю

Поняття та види нагляду і контролю. Державний нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю. Громадський контроль за додержанням законодавства про працю. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці. Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.

Контрольні питання та завдання для самоперевірки

1. Система державних органів, що здійснюють нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю, їх компетенція.
2. Міністерства в системі державних органів, що здійснюють нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю.
3. Повноваження органів місцевого самоврядування за додержанням законодавства про працю.
4. Громадський контроль за додержанням законодавства про працю.
5. Роль профспілок та трудових колективів підприємств, установ, організацій у контролі за додержанням законодавства про працю.
6. Відповідальність роботодавця за порушення законодавства про працю.

**Структура навчальної дисципліни для:
- повного терміну та денної форми навчання**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	У тому числі				
		л	п	лаб	Інд.	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Змістовий модуль 1. Трудове право як галузь права України, принципи, джерела трудового права, міжнародно-правове регулювання праці												
Тема 1. Трудове право як галузь права України		2	4			1	-	-	--	-	-	-
Тема 2. Принципи трудового права		2	4			1	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Джерела трудового права		2	4			1	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Міжнародно-правове регулювання праці		2	4			1	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 2. Суб'єкти трудового права, правовідносини у сфері праці, зайнятість і працевлаштування, соціальне партнерство, захист трудових прав												
Тема 5. Суб'єкти трудового права		2	4			1	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Правовідносини у сфері праці		2	4			1	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Правове регулювання зайнятості і працевлаштування		2	4			1	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Колективні договори і угоди		2	2			2	-	-	-	-	-	-
Тема 9. Захист трудових прав. Індивідуальні і колективні трудові спори		2	2			1						
Усього годин	60	18	32			10				-	-	-

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	У тому числі				
		л	п	лаб	Інд.	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Змістовий модуль 3. Трудовий договір, робочий час, час відпочинку												
Тема 10. Трудовий договір. Поняття, сторони, зміст		2	2			1		2	2			7
Тема 11. Види трудового договору		2	2			1	-	2	2	-	-	7
Тема 12. Укладення трудового договору		2	2			1	-	2	2	-	-	7
Тема 13. Зміна		2	2			1	-	-	-	-	-	7

трудового договору -												
Тема 14. Припинення трудового договору		2	2			1	-	2-	2	-	-	7
Тема 15. Робочий час		2	2			1	-	-	2	-	-	7
Тема 16. Час відпочинку		2	2			1	-	-	2	-	-	7
Змістовий модуль 4. Правове регулювання оплати, охорони праці, відповідальність у трудовому праві, нагляд та контроль за додержанням законодавства про працю												
Тема 17. Правове регулювання оплати праці		2	2			1	-	-	-	-	-	9
Тема 18. Гарантії і компенсації		2	2			1	-	-	-	-	-	7
Тема 19. Дисципліна праці		2	2			1	-	-	-	-	-	7
Тема 20. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору		2	2			1	-	-	-	-	-	7
Тема 21. Правове регулювання охорони праці		2	2			1	-	-	-	-	-	7
Тема 22. Правове регулювання праці окремих суб'єктів трудового права		2	2			1	-	-	-	-	-	7
Тема 23. Контроль та нагляд за додержанням законодавства про працю		1	2			1		-			-	7
Усього годин	70	27	28			15		8	12	-	-	100

**Теми семінарських занять
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Трудове право як галузь права України	2
2	Принципи трудового права	2
3	Джерела трудового права	2
4	Міжнародно-правове регулювання праці	2
5	Суб'єкти трудового права	2
6	Правовідносини у сфері праці	2
7	Правове регулювання зайнятості і працевлаштування	2
8	Колективні договори і угоди	2
9	Захист трудових прав. Індивідуальні і колективні трудові спори	5
10	Трудовий договір. Поняття, сторони, зміст	2
11	Види трудового договору.	2
12	Укладення трудового договору	2
13	Зміна трудового договору.	2
14	Припинення трудового договору	5
15	Робочий час	2
16	Час відпочинку	2
17	Правове регулювання оплати праці.	3
18	Гарантії і компенсації.	3
19	Дисципліна праці.	3
20	Матеріальна відповідальність сторін трудового договору	5
21	Правове регулювання охорони праці	3
22	Правове регулювання працівокремих суб'єктів трудового права	3
23	Контроль та нагляд за додержанням законодавства про працю	2

**Теми практичних занять
Заочна форма навчання**

№з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Трудовий договір. Поняття, сторони, зміст	2
2.	Види трудового договору.	2
3.	Укладення трудового договору.	2
4.	Припинення трудового договору	2
5.	Робочий час	2
6.	Час відпочинку	2

**Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня
засвоєння знань студентами**

1. Свобода праці та її конституційні основи.
2. Право на працю, його зміст, значення та місце в системі прав людини.
3. Історія становлення і розвитку трудового права як галузі права.
4. Поняття трудового права як галузі права.

5. Трудове право в системі права України.
6. Предмет трудового права України.
7. Поняття і особливості методу правового регулювання трудових відносин.
8. Функції трудового права.
9. Відмежування трудового права від цивільного права.
10. Відмежування трудового права від адміністративного права.
11. Відмежування трудового права від господарського права.
12. Відмежування трудового права від аграрного права.
13. Відмежування трудового права від права соціального забезпечення.
14. Сучасні тенденції розвитку трудового права.
15. Система трудового права України.
16. Поняття принципів трудового права України.
17. Класифікація принципів.
18. Співвідношення принципів і норм права.
19. Загальні принципи правового регулювання трудових відносин, що закріплені в Конституції України.
20. Принципи трудового права, закріплені в Кодексі законів про працю України та інших законодавчих актах України.
21. Зміст основних принципів трудового права.
22. Поняття джерел трудового права України, форми їх вираження.
23. Класифікація джерел трудового права.
24. Особливості системи джерел трудового права.
25. Сфера дії трудового законодавства.
26. Конституція України як основне джерело трудового права.
27. Міжнародно-правове регулювання праці.
28. Кодекс законів про працю України та інші законодавчі акти України, що регулюють трудові відносини.
29. Підзаконні акти, що регулюють трудові відносини.
30. Локальні правові акти в системі джерел трудового права України та умови їх законності.
31. Постанови Пленуму Верховного Суду України в системі джерел трудового права.
32. Рішення Конституційного Суду України в системі джерел трудового права.
33. Поняття, предмет і система науки трудового права.
34. Історія науки трудового права.
35. Визначення та загальна характеристика понятійного апарату трудового права України.
36. Проблеми понятійного апарату трудового права України.
37. Поняття і класифікація суб'єктів трудового права.
38. Правовий статус суб'єктів трудового права.
39. Гарантії трудових прав і обов'язків суб'єктів трудового права.
40. Громадяни як суб'єкти трудового права.
41. Правовий статус іноземців і осіб без громадянства як суб'єктів трудового права.
42. Роботодавець як суб'єкт трудового права України.
43. Правовий статус організації роботодавців.
44. Співвідношення понять власник підприємства або уповноважений ним орган і роботодавець.
45. Трудовий колектив як суб'єкт трудового права та його правовий статус.
46. Професійні спілки як суб'єкти трудового права та їх правовий статус.

47. Повноваження виборного органу первинної профспілкової організації в правовому регулюванні трудових відносин.
48. Гарантії для працівників підприємств, установ, організацій, обраних до профспілкових органів.
49. Державні органи як суб'єкти трудового права.
50. Поняття трудових правовідносин. Широке та вузьке розуміння трудових правовідносин.
51. Співвідношення понять суб'єктів трудового права і суб'єктів трудових правовідносин.
52. Ознаки трудових правовідносин.
53. Класифікація трудових правовідносин.
54. Поняття індивідуальних трудових правовідносин.
55. Умови виникнення трудових правовідносин: трудова право-, дієздатність суб'єктів, наявність правової норми, юридичного факту, з яким закон пов'язує виникнення, зміну чи припинення трудових відносин.
56. Зміст трудових правовідносин (основні права та обов'язки їх суб'єктів).
57. Трудовий договір як підстава виникнення трудових правовідносин.
58. Конкурс як підстава виникнення трудових правовідносин.
59. Призначення на посаду як підстава виникнення трудових правовідносин.
60. Обрання на посаду як підстава виникнення трудових правовідносин.
61. Направлення молодого фахівця як підстава виникнення трудових правовідносин.
62. Учнівський договір як форма реалізації права на працю.
63. Фактичний допуск до роботи як підстава виникнення трудових правовідносин.
64. Юридичні факти як підстава виникнення трудових правовідносин.
65. Поняття зайнятості населення.
66. Міжнародне та національне законодавство про зайнятість.
67. Державні гарантії права на зайнятість в Україні.
68. Державна служба зайнятості, її структура, функції та компетенція.
69. Поняття працевлаштування.
70. Організаційно – правові форми працевлаштування громадян.
71. Організований набір працівників, як організаційно–правова форма працевлаштування громадян.
72. Переселення в сільську місцевість як організаційно–правова форма працевлаштування громадян.
73. Організація сезонних і громадських робіт за законодавством України про працю.
74. Особливості працевлаштування іноземних громадян та осіб без громадянства в Україні.
75. Поняття підходящої роботи.
76. Особливості працевлаштування окремих категорій громадян (неповнолітніх, молоді, жінок, осіб зі зниженою працездатністю).
77. Права і обов'язки підприємств, установ, організацій у реалізації державної політики зайнятості населення.
78. Права і обов'язки громадян, які звернулися до державних органів за працевлаштуванням.
79. Безробітні та їх правовий статус.
80. Поняття безробітного.

81. Порядок реєстрації громадян як безробітних.
82. Поняття та правове регулювання соціального партнерства.
83. Поняття колективних угод, їх види.
84. Зміст та сфера дії колективних угод.
85. Сторони колективних угод
86. Поняття та сфера дії колективного договору.
87. Юридичне та господарське значення колективного договору.
88. Сторони колективного договору.
89. Порядок укладення колективного договору.
90. Порядок вирішення розбіжностей під час ведення колективних переговорів.
91. Зміст колективного договору.
92. Класифікація умов колективного договору.
93. Основні розділи колективного договору, їх характеристика. Додатки до колективного договору.
94. Порядок внесення змін і доповнень до колективного договору.
95. Реєстрація колективного договору, колективних угод.
96. Контроль за виконанням колективного договору.
97. Види відповідальності за порушення законодавства про колективні договори, угоди.
98. Поняття та види індивідуальних трудових спорів, причини та умови їх виникнення.
99. Органи по розгляду індивідуальних трудових спорів
100. Позовна давність в трудовому праві.
101. Порядок оскарження рішень КТС і розгляд індивідуальних трудових спорів судами.
102. Обчислення строків, передбачених КЗпП України.
103. Відповідальність службової особи, винної в незаконному звільненні або переведенні працівника на іншу роботу.
104. Постанови пленуму Верховного Суду України, Конституційного Суду України при вирішенні трудових спорів та їх юридичне значення.
105. Поняття та причини виникнення колективних трудових спорів (конфліктів).
106. Класифікація колективних трудових спорів.
107. Сторони колективних трудових спорів (конфліктів).
108. Момент виникнення колективного трудового спору (конфлікту).
109. Органи по розгляду колективних трудових спорів.
110. Примирні комісії: порядок створення, категорії спорів, які розглядаються примірною комісією.
111. Порядок вирішення колективного трудового спору примірною комісією. Юридична сила рішення примірної комісії.
112. Незалежний посередник.
113. Трудовий арбітраж: порядок створення та вимоги, що ставляться до арбітрів.
114. Категорії спорів, які розглядаються трудовим арбітражем.
115. Порядок вирішення колективного трудового спору трудовим арбітражем.
116. Гарантії незалежним посередникам, членам примирних комісій, арбітрам.
117. Національна служба посередництва і примирення та її повноваження.
118. Поняття страйку.

119. Право працівників на страйк та його обмеження.
120. Порядок оголошення страйку.
121. Обов'язки сторін під час проведення страйку.
122. Визнання страйку незаконним: підстави, порядок, правові наслідки.
123. Поняття трудового договору та його правове значення.
124. Відмінність трудового договору від цивільно–правових договорів (підряду, надання послуг, доручення, авторського тощо).
125. Сторони трудового договору.
126. Зміст трудового договору. Класифікація умов трудового договору.
127. Нормативні та договірні умови трудового договору.
128. Необхідні та додаткові умови трудового договору.
129. Поняття трудової функції працівника.
130. Поняття місця роботи за трудовим правом.
131. Правові наслідки встановлення у трудовому договорі умов, які погіршують становище працівників.
132. Форма трудового договору.
133. Випадки, коли додержання письмової форми трудового договору є обов'язковим.
134. Загальний порядок укладення трудового договору.
135. Документи, що подаються при укладенні трудового договору.
136. Порядок оформлення трудового договору.
137. Трудова книжка і порядок її оформлення при прийнятті на роботу.
138. Строки трудового договору.
139. Контракт як вид трудового договору, сфера його застосування.
140. Особливості укладення трудового договору з фізичною особою – роботодавцем.
141. Трудовий договір про роботу за сумісництвом.
142. Суміщення професій та посад за законодавством України про працю
143. Особливості укладення трудового договору з надомниками.
144. Трудовий договір про сезонну роботу.
145. Трудовий договір про тимчасову роботу.
146. Гарантії при прийнятті на роботу.
147. Додаткові гарантії при прийнятті на роботу окремих категорій громадян (неповнолітніх, вагітних жінок та жінок, що мають дітей, інвалідів).
148. Відмова у прийнятті на роботу, її види. Можливість оскарження відмови у прийнятті на роботу.
149. Випробовування при прийнятті на роботу: строки, правові наслідки та обмеження встановлення.
150. Поняття примусової праці.
151. Правові гарантії заборони примусової праці в Україні.
152. Поняття та види змін трудового договору.
153. Поняття переведення на іншу роботу і його відмінність від переміщення.
154. Види переведень на іншу роботу.
155. Загальний порядок переведення працівника на іншу роботу.
156. Підстави переведення на іншу роботу без згоди працівника.
157. Правове регулювання виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника.
158. Поняття простою за законодавством України про працю.
159. Переведення у зв'язку з простоєм: правове регулювання, порядок та строки.

160. Поняття та порядок зміни істотних умов праці.
161. Поняття та юридичні наслідки припинення трудового договору.
162. Класифікація підстав припинення трудового договору.
163. Припинення трудового договору за угодою сторін.
164. Припинення трудового договору при закінченні строку трудового договору.
165. Припинення трудового договору при призові на військову службу.
166. Припинення трудового договору при переведенні працівника на інше підприємство, установу, організацію або перехід на виборну посаду.
167. Припинення трудового договору при відмові працівника від переведення на роботу в іншу місцевість разом з підприємством, установою, організацією; при відмові продовжувати роботу у зв'язку зі зміною істотних умов праці.
168. Припинення трудового договору при набранні законної сили вироком суду
169. Розірвання трудового договору, укладеного на невизначений строк з ініціативи працівника.
170. Розірвання строкового трудового договору з ініціативи працівника.
171. Класифікація підстав розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця.
172. Підстави та порядок звільнення працівника у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці (п.1 ст.40 КЗпП України).
173. Підстави та порядок звільнення працівника у зв'язку невідповідністю виконуваній роботі (п.2 ст. 40 КЗпП України).
174. Підстави та порядок звільнення працівника за систематичне невиконання своїх трудових обов'язків (п.3 ст.40 КЗпП України).
175. Підстави та порядок звільнення працівника за прогул (п.4 ст.40 КЗпП України).
176. Підстави та порядок звільнення працівника за нез'явлення на роботу протягом більш як чотирьох місяців підряд (п.5 ст.40 КЗпП України).
177. Підстави та порядок звільнення у зв'язку з поновленням на роботі працівника, який раніше виконував цю роботу (п.6 ст.40 КЗпП України).
178. Підстави та порядок звільнення працівника за появу на роботі у нетверезому стані (п.7 ст.40 КЗпП).
179. Підстави та порядок звільнення працівника за вчинення за місцем роботи розкрадання (п.8 ст.40 КЗпП).
180. Підстави та порядок звільнення за одноразове грубе порушення трудових обов'язків (п.1 ст. 41 КЗпП України).
181. Підстави та порядок звільнення працівника у зв'язку із втратою довіри (п.2 ст.41 КЗпП України).
182. Підстави та порядок звільнення працівника за вчинення аморального проступку (п.3 ст. 41 КЗпП України).
183. Розірвання трудового договору при порушенні правил прийняття на роботу (ст.7 КЗпП України).
184. Розірвання трудового договору на вимогу виборного органу первинної профспілкової організації (ст.45 КЗпП України). Право на оскарження цієї вимоги.
185. Загальний та спеціальний порядок звільнення.
186. Згода виборного органу первинної профспілкової організації (профспілкового представника) на розірвання трудового договору з ініціативи

роботодавця: випадки, коли така згода вимагається, порядок отримання та її юридичне значення.

187. Обмеження звільнення з ініціативи власника або уповноваженого ним органу
188. Вихідна допомога: розмір і випадки виплати.
189. Порядок оформлення звільнення і проведення розрахунку.
190. Відповідальність за порушення порядку звільнення.
191. Поняття, види та порядок відсторонення від роботи і його відмінність від розірвання трудового договору.
192. Порядок оскарження відсторонення від роботи.
193. Поняття робочого часу.
194. Правове регулювання робочого часу.
195. Види робочого часу.
196. Нормальна і скорочена тривалість робочого часу.
197. Неповний робочий час.
198. Поняття режиму робочого часу і порядок його встановлення.
199. Вахтовий метод організації робіт.
200. Ненормований робочий день.
201. Поденний, тижневий і підсумований облік робочого часу.
202. Тривалість роботи напередодні святкових, вихідних і неробочих днів. Тривалість роботи у нічний час.
203. Поняття надурочних робіт та порядок їх проведення.
204. Обмеження надурочних робіт.
205. Чергування на підприємствах, в установах, організаціях.
206. Поняття часу відпочинку та його види.
207. Щоденний відпочинок.
208. Щотижневий відпочинок.
209. Особливості встановлення вихідних днів на безперервно діючих підприємствах і організаціях, що займаються обслуговуванням населення.
210. Святкові і неробочі дні.
211. Робота у вихідні, святкові і неробочі дні.
212. Поняття та види відпусток.
213. Щорічна відпустка та її види.
214. Щорічна основна відпустка та її тривалість.
215. Щорічні додаткові відпустки та їх тривалість.
216. Відпустки у зв'язку з навчанням.
217. Творчі відпустки.
218. Соціальні відпустки, їх види та порядок надання.
219. Відпустки без збереження заробітної плати.
220. Порядок надання та оплати відпусток.
221. Грошова компенсація за невикористані щорічні відпустки.
222. Відкликання працівника з відпустки.
223. Поняття заробітної плати та методи її правового регулювання.
224. Державне регулювання оплати праці. Мінімальна заробітна плата та інші обов'язкові норми і гарантії в оплаті праці.
225. Договірне регулювання оплати праці.
226. Організація оплати праці на підприємствах, в установах, організаціях.
227. Поняття і види норм праці.
228. Порядок запровадження, зміни та перегляду норм праці.
229. Структура заробітної плати.
230. Тарифна система оплати праці та її елементи.
231. Поняття системи оплати праці та її види.

232. Відрядна системи оплати праці: поняття та види.
233. Почасова система оплати праці.
234. Оплата праці при виконанні робіт різної кваліфікації.
235. Оплата праці при суміщенні професій (посад).
236. Оплата праці при виконанні обов'язків тимчасово відсутнього працівника.
237. Оплата праці при сумісництві.
238. Оплата надурочних робіт, за роботу у вихідні, святкові і неробочі дні.
239. Форми заробітної плати.
240. Порядок та строки виплати заробітної плати. Місце виплати заробітної плати.
241. Порядок обчислення середньої заробітної плати.
242. Обмеження розміру відрахувань із заробітної плати.
243. Індексація заробітної плати.
244. Компенсація втрати частини заробітної плати у зв'язку з порушенням строків її виплати.
245. Відповідальність за порушення законодавства про оплату праці.
246. Поняття та види гарантій виплат.
247. Поняття та види гарантійних доплат.
248. Поняття та види компенсаційних виплат.
249. Виплати при переїзді на роботу в іншу місцевість.
250. Виплати при службових відрядженнях.
251. Організація виробничого навчання.
252. Пільги для працівників, які навчаються без відриву від виробництва.
253. Підвищення кваліфікації працівників.
254. Перепідготовка працівників
255. Поняття дисципліни праці. Методи забезпечення дисципліни праці на підприємствах, в установах, організаціях.
256. Правове регулювання дисципліни праці.
257. Правила внутрішнього трудового розпорядку.
258. Заохочення за успіхи в роботі. Поняття, підстави, види та порядок застосування заохочень.
259. Поняття дисциплінарної відповідальності працівників.
260. Поняття дисциплінарного проступку.
261. Види дисциплінарної відповідальності.
262. Види дисциплінарних стягнень.
263. Строки та порядок застосування дисциплінарних стягнень. Оскарження і зняття дисциплінарних стягнень.
264. Заходи правового впливу, що можуть застосовуватися до порушників трудової дисципліни.
265. Громадські стягнення.
266. Повноваження трудових колективів, профспілкових органів у забезпеченні трудової дисципліни.
267. Поняття матеріальної відповідальності, її відмінність від майнової відповідальності за цивільним правом.
268. Підстави і умови матеріальної відповідальності працівників за шкоду, заподіяну майну роботодавця.
269. Поняття категорії виробничо-господарського ризику.
270. Види матеріальної відповідальності за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації.
271. Випадки обмеженої матеріальної відповідальності та її розмір.

272. Випадки застосування повної матеріальної відповідальності. Кратний розмір повної матеріальної відповідальності.
273. Колективна (бригадна) матеріальна відповідальність.
274. Визначення розміру шкоди. Обставини, які підлягають врахуванню при визначенні розміру шкоди.
275. Порядок покриття шкоди, заподіяної працівником.
276. Матеріальна відповідальність роботодавця за шкоду, заподіяну працівникові.
277. Матеріальна відповідальність роботодавця у разі незаконної відмови у прийнятті на роботу.
241. Матеріальна відповідальність роботодавця у разі незаконного звільнення або незаконного переведення на іншу роботу.
279. Матеріальна відповідальність роботодавця у разі неправильного формулювання причини звільнення, що перешкоджало працевлаштуванню працівника.
280. Матеріальна відповідальність роботодавця у разі затримки видачі трудової книжки, розрахунку при звільненні; у разі незаконного відсторонення
281. Поняття охорони праці за трудовим правом.
282. Гарантії прав громадян на охорону праці.
283. Організація охорони праці на підприємстві, в установі, організації.
284. Поняття, види та порядок проведення інструктажу з охорони праці.
285. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання
286. Порядок розслідування, реєстрація та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві.
287. Охорона праці деяких категорій громадян: жінок, неповнолітніх, осіб зі зниженою працездатністю.
288. Відповідальність посадових осіб за порушення законодавства про охорону праці.
289. Гарантії праці жінок у трудових правовідносинах.
290. Гарантії прав неповнолітніх у трудових правовідносинах.
291. Обмеження і особливий порядок звільнення вагітних жінок, жінок, які мають дітей, неповнолітніх.
292. Правове регулювання застосування праці осіб зі зниженою працездатністю.
293. Поняття та основні види нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю.
294. Державний нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю. Громадський контроль за додержанням законодавства про працю.

Питання 1.

Вкажіть з ким із вказаних працівників за якою підставою може бути розірвано трудовий договір з ініціативи роботодавця:

А. У зв'язку з вчиненням аморального проступку	1. продавець магазину;
Б. Будь – яка інша підстава крім вище вказаної	2. головний бухгалтер підприємства;

	2. вчитель середньої школи;
	3. директор дитячої бібліотеки;
	5. старший науковий співробітник науково-дослідного інституту;
	6. вихователь дитячого дошкільного закладу.

Питання 2

Підставою для припинення трудового договору може бути:

- а) угода сторін;
- б) заподіяння працівником матеріальної шкоди підприємству;
- в) укладення працівником договору про роботу за сумісництвом з іншим роботодавцем;
- г) зарахування працівника на заочну форму навчання до вищого навчального закладу;
- д) досягнення працівником пенсійного віку при наявності передбаченого законом мінімально необхідного страхового стажу.

Питання 3.

До якого виду відповідальності може бути притягнуто працівника за вказані порушення:

А. Матеріальна Б. Майнова	<ol style="list-style-type: none"> 1. пошкодження майна підприємства при використанні його у власних Б. Майнова інтересах 2. заподіяння шкоди репутації підприємства поширенням неправдивої інформації про нього 3. втрата майна підприємства при виконанні роботи внаслідок необережності 4. втрата майна підприємства при виконанні роботи в стані сп'яніння 5. заподіяння шкоди майну підприємства в процесі скоєння злочину
------------------------------	--

Питання 4.

Класифікуйте підстави розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця залежно від можливості застосування до всіх чи окремих працівників:

А. Загальні підстави	1. змін в організації виробництва і праці, скорочення чисельності або штату працівників;
Б. Додаткові підстави	2. прогул без поважних причин;
	3. появи на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння;
	4. виявлена невідповідність працівника займаній посаді або виконуваній роботі внаслідок недостатньої кваліфікації або стану здоров'я, які перешкоджають продовженню даної роботи, а так само в разі скасування допуску до державної таємниці;
	5. одноразове грубе порушення трудових обов'язків керівником

	підприємства, установи, організації всіх форм власності, його заступниками, головним бухгалтером і його заступниками, а також службовими особами митних органів, податкових інспекцій, яким присвоєно персональні звання, і службовими особами державної контрольно-ревізійної служби та органів контролю за цінами;
	6. винних дій керівника підприємства, установи, організації, внаслідок чого заробітна плата виплачувалася несвоєчасно або в розмірах, нижчих від установленого законом розміру мінімальної заробітної плати;

Питання 5

До якого виду може бути віднесено спір:

А. Колективний трудовий;	1. розбіжність позицій між колегами по роботі щодо справедливості;
Б. Індивідуальний трудовий	2. розбіжність позицій роботодавця та працівника щодо оплати надурочної роботи;
В. Не є трудовим	3. розбіжність позицій роботодавця та працівника щодо підстави розірвання трудового договору;
	4. розбіжність позицій роботодавця та трудового колективу щодо запровадження нової системи оплати праці;
	5. розбіжність позицій роботодавця та голови профспілкового комітету щодо необхідності реорганізації підприємства.

Питання 6

Вкажіть послідовність етапів укладення трудового договору:

- 1.Звернення особи до роботодавця з пропозицією (усною або письмовою) про укладення трудового договору і подання документів, встановлених чинним законодавством.
- 2.Розгляд заяви роботодавцем і прийняття ним рішення
- 3.Досягнення згоди щодо умов трудового договору (підписання трудового договору у письмовій формі, допуск уповноваженою особою до фактичного виконання трудових обов'язків)
- 4.Оформлення трудового договору.

Питання 7

Як називається вид і ступінь професійної підготовки, критерієм яких є для робітників – розрядність робіт, які вони можуть виконувати, для службовців – освіта, досвід, знання?

Питання 8

Вкажіть послідовність дій роботодавця при вивільненні працівників :

1. Попередити державну службу зайнятості про майбутнє вивільнення працівників
2. Визначити працівників, які мають переважне право залишення на роботі
3. Попередити кожного працівника під розписку про майбутнє звільнення
4. Запропонувати кожному переведення на іншу роботу, і, за згоди працівника, видати відповідний наказ
5. Видати наказ про розірвання трудового договору з працівником, який відмовився від переведення
6. Провести розрахунки і виплатити належні працівникові суми
7. Видати працівникові належно оформлену трудову книжку і копію наказу про звільнення

Питання 9

Вік, по досягненню якого, допускається прийняття на роботу неповнолітніх осіб:

- а) 12 років; б) 13 років; в) 16 років; г) 18 років; д) 21 рік.

Питання 10

Встановіть відповідність:

А. Нещасний випадок на виробництві	1. Працівник отримав опіки внаслідок пожежі у кав'ярні, яку відвідав під час обідньої перерви;
Б. Нещасний випадок, що стався не на виробництві	2. Працівник отримав опіки під час роботи внаслідок пожежі в цеху підприємства;
	3. Працівник отримав травму внаслідок ДТП під час проїзду до місця відрядження;
	4. Працівник отримав травму внаслідок ДТП під час перевезення машиною підприємства до місця роботи;
	5. Працівник отримав травму на своєму робочому місці внаслідок порушення правил охорони праці іншим працівником підприємства.

Питання 11

Якщо у трудовому договорі містяться умови, які погіршують становище працівника порівняно з чинним трудовим законодавством:

- а) договір має бути визнаний недійсним;
 б) працівник зобов'язаний виконувати всі умови, передбачені таким договором; в) такі умови договору є недійсними;
 г) такі умови будуть чинними, якщо працівник погодиться їх дотримуватись;
 д) працівник може вимагати від роботодавця компенсації за роботу в таких умовах.

Питання 12

Яке слово пропущене в реченні ?

Без згоди працівника роботодавець має право перевести працівника на іншу роботу, не обумовлену трудовим договором, у випадку відвернення або ліквідації наслідків виробничої аварії чи стихійного лиха строком до ... місяця.

Питання 13

Колективний договір:

- а) має бути зареєстрований у Міністерстві соціальної політики; б) не підлягає будь-якій реєстрації;
- в) підлягає повідомній реєстрації у місцевих органах державної виконавчої влади; г) має бути зареєстрований у профспілковій організації підприємства
- д) підлягає обов'язковій реєстрації у відділі юстиції за місцезнаходженням підприємства.

Питання 14

Яке слово пропущене в реченні ?

Система трудового права як галузі ... - це сукупність взаємопов'язаних норм, які регулюють трудові правовідносини.

Питання 15

Підставою для виникнення трудових правовідносин може бути :

- а) обрання особи народним депутатом;
- б) підписання власником підприємства чи уповноваженим ним органом (роботодавцем) та працівником контракту про роботу;
- в) закінчення студентом навчання у вищому навчальному закладі та отримання направлення на певне підприємство;
- г) призов працівника на строкову військову службу д) отримання особою посвідчення про право здійснювати адвокатську діяльність.

Питання 16

Яке слово пропущене в реченні ?

До працівників можуть застосовуватись будь-які ... , що містяться в затверджених трудовими колективами правилах внутрішнього трудового розпорядку.

Питання 17

Переважне право залишення на роботі має працівник, який:

- а) має більш високу кваліфікацію та продуктивність праці;
- б) має нижчу кваліфікацію, але є єдиним годувальником в сім'ї; в) перебуває у передпенсійному віці;
- г) є родичем роботодавця;
- д) пропрацював на підприємстві менше 6 місяців.

Питання 18

Вкажіть дату, з якої втратить чинність Кодекс законів про працю України:

- а) дата внесення проекту Трудового кодексу на розгляд Верховної Ради України;
- б) дата прийняття Верховною Радою Трудового кодексу України;
- в) 1 жовтня 2010 р.;
- г) дата набрання чинності Трудовим кодексом України;
- д) 31 грудня 2010р.

Питання 19

Якщо норма міжнародного договору встановлює інше правило щодо регулювання трудових відносин, ніж законодавство України про працю, слід застосувати:

- а) норму міжнародного договору;
- б) норму законодавства про працю України;
- в) норму, яку оберуть сторони трудового договору;

г) норму міжнародного договору, якщо Україна його ратифікувала;

д) норму законодавства про працю України в будь-якому випадку.

Питання 20

Як називається зупинення роботи, викликане відсутністю організаційних або технічних умов, необхідних для виконання роботи, невідвратною силою або ін. обставинами?

Питання 21

Вкажіть послідовність дій працівників підприємства при проведенні страйку: 1.на загальних зборах прийняти рішення щодо проведення страйку

2.обрати страйковий комітет

3.попередити роботодавця про проведення страйку

4.оголосити страйк

5. припинити роботу

Питання 22

Як називається діяльність громадян, пов'язана із задоволенням особистих і суспільних потреб, що не суперечить законодавству, і як правило, приносить заробіток (трудовий дохід)?

Питання 23

Трудова правосуб'єктність працівника визначається за наступними критеріями:

1.віковий,

2.вольовий,

3.здатність до праці,

4.майновий.

Питання 24

Розставте у відповідності до виду наступні виплати:

А. Компенсаційні виплати;	1.виплата за час виконання працівником державних або виплати громадських обов'язків
Б. Гарантійні виплати;	2.виплата працівникові за зношування інструментів, які є його власністю, і, які використовуються ним для потреб підприємства
	3.виплата працівникові добових та витрат на проїзд, пов'язаних з перебуванням у відрядженні
	4. виплата працівникові, направленому для підвищення кваліфікації з відривом від виробництва
	5.виплата працівникові, направленому на обстеження до медичного закладу;
	6. виплата працівникові-донору крові.

Питання 25

Яке з тверджень відповідає чинному законодавству?

Працівник має право відмовитись від дорученої роботи, якщо створилась виробнича ситуація небезпечна для його життя чи здоров'я, або інших працівників, або навколишнього середовища.

Працівник не має права відмовитись від виконання дорученої роботодавцем роботи за будь-яких обставин.

Працівник має право відмовитись від дорученої роботодавцем роботи за будь-яких обставин.

Питання 26

Встановіть відповідність визначень:

А. Сезонна робота	1. робота, яка через природні та кліматичні умови виконується протягом певного періоду, який не перевищує шести місяців 2. робота, яка через обставини виробничого характеру виконується протягом періоду до двох (чотирьох) місяців.
Б. Тимчасова робота	

Питання 27

Встановіть відповідність визначень:

А. Суміщення	1. виконання роботи за іншим, крім основного, трудовим договором у вільний від основної роботи час. 2. робота, яка через обставини виробничого характеру виконується протягом періоду до двох (чотирьох) місяців.
Б. Сумісництво	

Питання 28

Яке з тверджень відповідає чинному законодавству?

1. В разі переведення працівника на іншу постійну нижче оплачувану роботу за ним протягом двох місяців з дня переведення зберігається середній заробіток за попереднім місцем роботи.
2. В разі переведення працівника на іншу постійну нижче оплачувану роботу за ним протягом двох тижнів з дня переведення зберігається середній заробіток за попереднім місцем роботи.
3. В разі переведення працівника на іншу постійну роботу за ним протягом двох тижнів з дня переведення зберігається середній заробіток за попереднім місцем роботи.

Питання 29

За наявності яких ознак особа, що шукає роботу може бути зареєстрована як безробітна?

1. Працездатний вік.
2. Відсутність заробітку або інших доходів через відсутність роботи.
3. Реєстрація у службі зайнятості.
4. Готовність та здатність приступити до підходящої роботи.
5. Досягнення встановленого законом пенсійного віку.

Питання 30

Які з наведених тверджень не відповідають чинному законодавству з охорони праці?

1. Працівник за власні кошти зобов'язаний придбати засоби індивідуального захисту.
2. Роботодавець зобов'язаний забезпечити працівника засобами індивідуального захисту.
3. Питання про придбання засобів індивідуального захисту вирішується за домовленістю працівника та роботодавця.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час викладу навчальної дисципліни «Трудове право» застосовуються такі методи навчання як:

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- Словесні методи, застосовується для ознайомлення студентів з матеріалами навчальної дисципліни у вигляді лекцій, розповідей-пояснень і бесід;

- Практичні методи, застосовувані для закріплення знань студентів з навчальної дисципліни у вигляді написання рефератів і вирішення завдань;

2. Методи стимулювання, що застосовуються для зацікавленості студентів навчальною дисципліною у вигляді освітлення практики застосування трудового законодавства, а також дискусій, які виникають з цього приводу.

3. Методи контролю, що застосовуються для визначення рівня знань студентів з навчальної дисципліни у вигляді проведення усних та письмових опитувань.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

За кредитно-модульною системою викладу навчальної дисципліни «Трудове право» застосовуються такі основні види контролю знань:

• поточний контроль - систематично на різних навчальних заняттях протягом семестру в формах:

- Усне опитування ;

- Письмові контрольні експрес роботи ;

- Тестовий контроль ;

• модульний контроль - двічі на семестр ;

• підсумковий контроль - наприкінці семестру після вивчення навчальної дисципліни у формі заліку та іспиту .

Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання студента відбувається згідно з положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27 лютого 2019 р.

Поточний контроль		Рейтинг з навчальної роботи R _{нр}	Рейтинг з додаткової роботи R _{др}	Рейтинг штрафний R _{штр}	Підсумкова атестація (залік)	Загальна кількість балів
Змістовний модуль 1	Змістовний модуль 2					
0-100	0-100	0-70	0-20	0-5	0-30	0-100

Примітки. 1. Відповідно до «Положення про кредитно-модульну систему навчання в НУБіП України», затвердженого ректором університету 3 квітня 2009 р., рейтинг студента з навчальної роботи стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$R_{nr} = 0,7 * (R(1)_{зм} * K(1)_{зм} + \dots + R(n)_{зм} * K(n)_{зм}) / K_{дис} + R_{др} - R_{штр},$$

де

$R(1)_{зм} + \dots + R(n)_{зм}$ – рейтингові оцінки змістовних модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістовних модулів;

$K(1)_{зм} + \dots + K(n)_{зм}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{др}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{штр}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K(1)_{зм} = \dots = K(n)_{зм}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{nr} = 0,7 * (R(1)_{зм} + \dots + R(n)_{зм}) / n + R_{др} - R_{штр}.$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{др}$ додається до R_{nr} і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{штр}$ не перевищує 5 балів і віднімається від R_{nr} . Він визначається лектором і вводить рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістовного модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

2. Згідно із зазначеним положенням **підготовка і захист курсового проекту (роботи)** оцінюється за 100-бальною шкалою і далі переводиться в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Науково-методичне забезпечення навчального процесу передбачає: державні стандарти освіти, навчальні плани, навчальні програми з усіх нормативних і вибіркових навчальних дисциплін; програми навчальної, виробничої та інших видів практик; підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів.

Рекомендована література

Основна

1. Конституція України : від 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30 , 23 лип. — Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України. Прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України. — 2003. №11. Ст. 461.
3. Кодекс законів про працю України : затв. Законом УРСР від 10 груд. 1971 р.
№ 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1971. — Дод. до № 50. — Ст. 375.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : від 7 груд. 1984 р.
№ 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1984. — Дод. № 51. — Ст. 1122.
5. Про зайнятість населення : Закон України від 05 липня 2012 р. № 5067-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2012. — № 6. — Ст. 578.
6. Про охорону праці : Закон України від 14 жовтня 1992 р. № 2694-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 49. — Ст. 668.
7. Про оплату праці : Закон України від 24 березня 1995 р. № 108/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 17. — Ст.121.
8. Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати : Закон України від 19 жовтня 2000 р. № 2050-III // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 49. — Ст. 422.
9. Про відпустки : Закон України від 15 листопада 1996 р. № 504/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 2. — Ст. 4.
10. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : Закон України від 15 вересня 1999 р. № 1045 // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 45. - Ст.397.
11. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності : Закон України від 22 червня 2012 р. № 5026-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2012. — № 34. — Ст. 721.
12. Про колективні договори і угоди : Закон України від 01 липня 1993 р. № 3356-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 36. — Ст.361.
13. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) : Закон України від 03 березня 1998 р. № 137/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 34. — Ст.227.
14. Дмитренко Ю.П. Трудове право України : Підручник / Ю.П.Дмитренко. — К. : Юрінком Інтер, 2009. — 624 с.
15. Мельничук О.А., Мельничук О.Ф. Трудове право України: навч. посібник. — Вінниця : Едельвейс і К, 2009. — 328 с.
16. Ротань В. Г., Зуб І. В., Сонін О. Є. Науково-практичний коментар законодавства України про працю / 14-те вид., допов. та переробл. — К., Алерта ; ЦУЛ, 2011. — 672 с.
17. Пилипенко П. Д., Козак З. Я., Лещух Д. Р., Парпан Т. В. Трудове право України. Практикум : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка / Пилип Данилович Пилипенко (ред.). — К. : Ін Юре, 2008. — 337 с.
18. Болотіна Н.Б. Трудове право України: Підручник. — 4-те вид., стер. — К.: Вікар, 2008. — 725 с.

Допоміжна

1. Басай О.В. До питання про легальне визначення підходящої роботи у законодавстві про зайнятість // Наше право. — 2004. — №4. — С. 68-71.
2. Гаврилук О. Сучасне втілення принципів трудового права // Право України. — 2001. — №9. — С. 56-58.
3. Гаращенко Л. Правові проблеми регулювання трудових відносин на підприємствах недержавних форм власності // Право України. — 1998. — № 6
4. Гетьманцева Н.Д. Правова характеристика роботодавця як суб'єкта трудових відносин // Наук. вісн. Чернівецького ун-ту. — Вип. 273. Правознавство. — Чернівці: Рута, 2005. — С. 46-49.
5. Головка Л., Пастухов В. Зайнятість населення України: соціально-економічні, правові та історичні аспекти. — К.: Друкарня Федерації профспілок України, 1998. — 381 с.
6. Гончарова Г.С. Повноваження трудових колективів на сучасному етапі // Матеріали наук. конф. "Конституція України - основа модернізації держави та суспільства", 21-22 червня 2001 р., Харків. — Х.: Право, 2001. — С. 193-196.
7. Гоц О. Підстави виникнення трудових правовідносин з професорсько-викладацьким складом вузів: їх особливості // Право України. — 2002. — №2. — С. 64.
8. Дубей В. Заборона дискримінації у сфері праці: теоретичні питання і нормативне забезпечення // Право України. — 2005. — №11. — С. 33-35.
9. Жернаков В. Свобода праці як принцип сучасного трудового права // Право України. — 1999. — №3. — С. 34.
10. Жернаков В.В. Поняття примусової праці за законодавством України // Право України. — 1997. — № 10.
11. Заржицький О., Миргородський Д. Особливості правового становища осіб, які працюють у громадян за трудовим договором // Право України. — 1996. — №10. — С. 42-43.
12. Кондратьев Р., Гернего О. Принципи права та їх роль у регулюванні суспільних відносин // Право України. — 2000. — №2. — С. 43.
13. Костюк В. Трудова правосуб'єктність як основна правова властивість суб'єктів трудового права // Підприємництво, госп-во і право. — 2005. — №8. — С. 35-39.
14. Лагутіна І.В. Форми захисту трудових прав працівників: Монографія. — Одеса: Фенікс, 2008. — 160 с.
15. Лазор В.В. Трудовий колектив як суб'єкт трудового права і сторона трудових спорів // Право України. — 2003. — №10. — С. 100-103.
16. Лукаш С.С. Принцип оптимального поєднання централізованого і локального правового регулювання трудових відносин // Держава і право: Юрид. і політ. науки. — Вип. 38 // 36. наук. пр. — К.: Ін-т держави і права НАН України, 2007. — С. 361-366.
17. Мазурок П. Конкурентоспроможність і проблеми зайнятості молоді // Підприємництво, госп-во і право. — 2002. — №3. — С. 111-113.
18. Маркіна Т. Юридичні умови визнання громадянина безробітним // Право України. — 2000. — №6. — С. 44 - 46.
19. Маркіна Т.Г. Право громадян на занятість і форми його реалізації в умовах становлення ринкової економіки: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Х., 2000. — 18 с.
20. Мінюков П., Мінюкова Т. Особливості регулювання трудових відносин з керівниками закладів освіти України // Право України. — 1997. — №5. — С. 49-52.

21. Нікіфоров В.Ю. Профспілки як суб'єкт трудового права // Вісн. Нац. ун-ту внутр. справ. — Х.: Нац. ун-т внутр. справ, 2004. — Вип. 27. — С. 368-373.
22. Панцир С., Асланян Г. Політика зайнятості Європейського союзу: перспективи для України // Часопис Парламент. — 2004. — №3. — С. 25-33.
23. Паньков Д.А. Поняття та система принципів трудового права України // Актуальні проблеми держави і права: 36. наук. пр. Вип.22. — Одеса: Юрид. літ., 2004. — С. 786-791.
24. Паньков Д.А. Принципи правового регулювання індивідуальних трудових відносин // Актуальні проблеми політики: 36. наук, праць. — Вип. 24. — Одеса, 2004. — С. 180-187.
25. Паньков Д.А. Принципи правового регулювання колективних трудових відносин: Автореф. ... канд. юрид. наук. — Одеса, 2007.— 20 с.
26. Пастухов В. Правові проблеми ринку праці в Україні // Право України. — 1996. — №5. — С. 30-33.
27. Пилипенко Д. Ознаки трудової правосуб'єктності працівників у трудових правовідносинах // Право України. — 1999. — №12. — С. 94-98.
28. Пилипенко П.Д. Проблеми теорії трудового права України. — Львів, 1999.
29. Попов С.В. Зайнятість та ринок праці в умовах ринкової економіки. — Сімферополь: Б.в., 2008. — 328 с.
30. Попович Є.М. Органи нагляду і контролю за дотриманням законодавства про працю // Національний університет внутрішніх справ Вісник Національного університету внутрішніх справ. Вип. 23. — Х.: Нац. ун-т внутр. справ, 2003. — С. 254-259.
31. Прокопенко В.І. Власник і уповноважений ним орган як суб'єкти трудового права // Право України. — 1994. — №10. — С. 20-23.
32. Процевський В. Виникнення трудових правовідносин з державними службовцями // Право України. — 2001. — №11. — С. 75.
33. Реус Є. Вікові межі працездатності неповнолітніх: адаптація Українського законодавства до міжнародних угод // Право України.— 1998.—№5.
34. Свічкарьова Я. Трудові права працюючих акціонерів // Право України. — 1998. — №7. — С. 20-23.
35. Середа О. Обов'язки роботодавця та правові наслідки їх невиконання // Право України. — 2002. — №9.
36. Сільченко С. Трудові правовідносини з молодими спеціалістами // Право України. — 1998. — №9. — С. 56-59.
37. Слюсар А.М. Правовий статус суб'єктів трудового права України: теоретико-правовий аспект: Монографія. — Х.: Вид-во ПП "ФІНН", 2011. — 336 с.
38. Соловйова Л. Роботодавець: термінологічні і правові аспекти // Право України. — 2002. — №3.
39. Старчук О.В. Проблема становлення системи принципів трудового права України // Вісник Запорізького національного університету. Юрид. науки. — 2006. — №2. — Запоріжжя: ЗНУ, 2006. — С. 117-123.
40. Сташків Б.І. Правове регулювання праці інвалідів // Предпринимательство, хозяйство и право. — 2000. — №6. — С. 50-53.

41. Українець С. Правові особливості становлення роботодавця в Україні // Україна: аспекти праці. — 2001. — №1. — С. 27-30.
42. Хуторян Н.М. Проблеми визначення "роботодавець" за законодавством України // Держава і право. Юрид. і політ. науки. — К: Ін-т держави і права НАН України, 2006. — Вип. 31. — С 207-215.
43. Чанишева Г.І. Колективні відносини у сфері праці: теоретико-правовий аспект. — Одеса: Юридична література, 2001. — 328 с.
44. Черленяк М. Гарантії трудових прав працівників недержавних підприємств // Право України. — 1997. — №6. — С. 56-60.
45. Шамшина І.І. Суб'єкти трудового права: правове регулювання в умовах ринкових відносин: Монографія. — Луганськ: Вид-во "Література", 2010. — 448 с.
46. Яремчук О.В. Трудовий колектив як суб'єкт трудового права // Право і безпека. — 2004. — №3/1. — С. 186 -189.
47. Ярошенко О. До питання трудової правосуб'єктності працівників // Право України. — 1999. — №3. — С. 74-76
48. Ярошенко О. М. Правосуб'єктність роботодавця та її зміст // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. — Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. — Вип. 51. — С. 129-138.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
2. Веб-портал органів виконавчої влади України www.kmu.gov.ua
3. Сайт Центру політико-правових реформ www.pravo.org.ua
4. Офіційне інтернет-представництво Президента України www.president.gov.ua
5. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
6. Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Сайт Національної парламентської бібліотеки України <http://nplu.org/>
8. Сайт Державної науково-технічної бібліотеки України <http://www.ntb.gov.ua/>